

Norra Möre härad.

156. Kläckeberga kyrka.

Litteratur: L 2004a (i J. G. Liljegren: Diplomatarium suecanum 1, 1829, bland »Ytterligare bekantblifne Run-Urkunder» efter registret); O. C. Ekman: Beskrivning (ATA), brev till J. G. Liljegren den 15/5 och 23/5 1834 (ATA); N. I. Löfgren: Calmar och dess stift på fasta landet (ATA) I s. 330; B. Helmfrid: Kalmar läns runinskrifter (ATA) s. 58, i Kalmar läns fornminnesförenings medd. 1937 s. 137; Anteckningar (ATA).

Äldre avbildning: »Murmästaren Petersson»: skiss i Ekmans beskrivning.

Runinskriften, som kom i dagen 1834 i samband med ombyggnadsarbeten i medeltidskyrkans äldsta delar, är nu försvunnen.

Hur det gick till, när den upptäcktes beskriver doktor O. C. Ekman i Kalmar på följande sätt (med hänvisning till en skiss): »Norra kyrkowäggen, ganska tjock, utan fönster, lit:a a, uppmurad af wanlig gråsten och andra ohuggna stenar, skulle nu förseas med fönster, då ungefärligen midtpå samma vägg i äldsta delen af denna kyrkobyggnad fanns en Niche No. 1 stor som ett wanligt kyrkofönster, hwilken Niche war betäckt med en yttre mur inåt kyrkan, och dess bakgrund utgjorde yttre kyrkowäggen. Midt i denna Niche satt en sandsten lit:b, i hwilken war huggen en öppning tolf tum hög, och motsvarande bredd, af figur som No 2. Denna halfeirkelformiga öppning gick twärtigenom stenen, som satt ytterst i muren, så att genom öppningen kunde dagsljuset inkomma i kyrkan, innan den förestående muren uppdrogs, men nu war den så wäl med murbruk tilltäppt, så att den ej kunde förmärkas på yttre sidan åt kyrkogården, förrän wid rifningen, och inåt war den undangömd af den omnämnde förestående muren. Öppningen i stenen är med omsorg uthuggen, och synes ej någon infattning deri. Byggmästaren trodde, att den warit en skottglugg.? I det murbruk, som uppfyllde öppningen No. 2, stodo med en pinne ingrafne runor i den ordning, som medföljande papper utvisar, och hwilka aftecknades af Byggmästaren innan muren refs. Han wille tolka dem med: 'Futher gned dörren'.»

Fig. 103. Sm 156. Kläckeberga kyrka. Efter teckning av »Murmästaren Petersson».

I Ekmans brev till Liljegren den 23/5 1834 läses: »Jag skyndar att beriktiga mina uppgifter om Kläckeberga kyrka, hwilka lemnades mig af Pastor Carlström, som erhållit dem af en wid byggnaden arbetande Gesell; men då jag fick weta, att det war Murmästaren Petersson, som förestår kyrkorestaurationen, hwilken ej är alldeles okunnig Handverkare, begaf jag mig sjelf till honom, då jag erhöi de säkra upplysningar, som hos följande papper [o.a. beskrivning] innehålla, och låter jag hans egen teckning af Runorna wara brefvet bifogad. Märkligt är, att jag stundom träffar gamla Bönder, som känna runor och runcalendern.» De i brevet nämnda »uppgifterna» syfta på en preliminär anmälan till Liljegren den 15/5 1834, vari Ekman också meddelar: »Lerklumpen, eller

rättare murbruket af kalk och sand, förvaras tills vidare hos mig.» Detta förhållande bekräftas av Löfgren: »Lerstyckena, i hvilka runorne stå, förvaras i Doct. Ekmans Antiqvitetssamling i Calmar.» Nu kunna de ej längre återfinnas. Mått saknas.

Inskrift (enl. Peterssons teckning):

fuporkhnia ... þor - ...

1 5 10

Inskriften har alltså bestått av *futharken*, två gånger helt eller delvis upprepad.

157. Ryssby gamla kyrka.

Litteratur: L 1290b (i J. G. Liljegren: Diplomatarium suecanum I, 1829, bland »Ytterligare bekantblifne Run-Urkunder» efter registret); P. Frigeliuss: Frigelianska samlingarna (hs i Kalmar h. allm. läroverks bibl.) s. 43, avskrift i ATA; N. I. Löfgren: Calmar och dess stift på fasta landet (ATA) I s. 376; E. Ihrfors: Smolandia sacra (ATA) 4 s. 101; B. Helmfrid: Kalmar läns runinskrifter (ATA) s. 44, i Kalmar fornminnesförenings medd. 1937 s. 133.

Äldre avbildning: Frigeliuss: teckning i aa (kopia i ATA).

Om denna runsten, som ej längre är åtkomlig, meddelar P. Frigeliuss: »När Ryssby gamla Kyrkja nedtogs år 1750, fan man nedre vid grunden i väggen in uti Kyrkjan, på södra sidan brede vid där Prädicostolen har stådt en Runsten, af eld i forna tider mycket skjämd. Stenen är af gråsten, och är nu i den nya Kyrkjan inmurad til en del fram i Choret vid grunden på Östra gafvelväggen.» De skador genom eld, som stenen skall ha uppvisat, kunna ha uppstått 1611, då kyrkan brann enl. Löfgren.

De övriga läsningar, som finnas, Löfgrens och Ihrfors', äro ej grundade på självsyn. Av Löfgrens beskrivning framgår, att stenen ej kunnat återfinnas av honom, och Ihrfors säger den vara »calce tectum et reconditum.» Senare efterforskningar ha ej heller givit något resultat. Måttsuppgifter saknas.

Inskrift (enl. Frigeliuss):

iluki ... bro iftir ka ... þur sinuta

1 5 10 15 20

Illugi ... brú eptir ... (fö)ður (el. bróður) sinn nýtan.

Illuge (lät göra) bron till minne av ... sin duktige fader (el. broder).

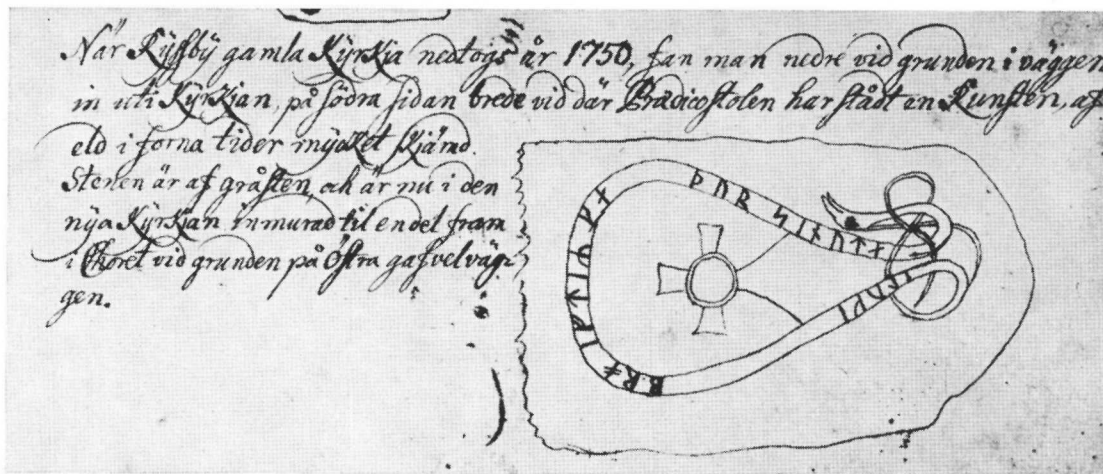

Fig. 104. Sm 157. Ryssby gamla kyrka. Efter teckning av P. Frigeliuss.